

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 17. april 2024

Orientering nr. 07/2024

Færøerne og det nordiske samarbejde

I forlængelse af Nordisk Råds temasession, der blev afholdt i Tórshavn den 8.-9. april 2024, har spørgsmålet om selvstændigt færøsk medlemskab af Nordisk Ministerråd fyldt meget i den offentlige debat. Sveriges minister for nordisk samarbejde Jessika Roswall udtalte i et interview til KVF den 8. april 2024, at hun ikke ser behov for at ændre Helsingforsaftalen med henblik på at imødekomme Færøernes ønske om selvstændigt medlemskab. Ministeren lagde vægt på, at det nordiske samarbejde er præget af konsensus, at også de selvstyrende lande deltager aktivt i samarbejdet, og at der er et godt samarbejde på alle niveauer. Hun fandt det vigtigt at fokusere på, hvordan man når den fælles vision om at blive verdens meste holdbare, integrerede region i 2030.

Der har været flere politiske reaktioner på ministerens udtalelse. Medlem af Lagtinget Johan Dahl (Sambandsflokkurin), der sidder i arbejdsgruppen, som behandler spørgsmålet om en mulig ændring af Helsingforsaftalen, har tilkendegivet, at hvis det ikke lykkes at opnå en løsning til efteråret, så bør Færøerne overveje sin deltagelse i det nordiske samarbejde. Johan Dahl pointerer i et interview til KVF den 11. april 2024, at eftersom det nordiske samarbejde i henhold til Helsingforsaftalen kun omfatter sagsområder, som er overtaget af Færøerne, så bør Færøerne kunne få et selvstændigt medlemskab.

Rigsfællesskabet til debat

Debatten om selvstændigt færøsk medlemskab i det nordiske samarbejde har også aktiveret debatten om rammerne for rigsfællesskabet. Medlem af Lagtinget Erling Eidesgaard (Tjóðveldi) har til KVF den 9. april 2024 udtalt, at han ønsker at reformere rammerne for rigsfællesskabet, således at Færøerne bliver selvstændig i den forstand, at Færøerne kan opnå medlemskab af bl.a. FN. Han tilkendegav samtidig, at det evt. kan ske inden for rammerne af et fællesskab med Danmark, hvis det kan skabe større opbakning i befolkningen.

Medlem af Lagtinget og formand for Fólkaflokkurin Beinir Johannesen bakker i en debat i KVF den 9. april 2024 op om idéen om et nyt fællesskab, hvor landene er ligestillede og selvstændige. Han efterlyser samtidig et initiativ fra koalitionen om et bredt forlig mellem alle partier i Lagtinget om en langsigtet udfasning af statens tilskud til Færøerne. Medlem af Lagtinget og formand for Sambandsflokkurin Bárður á Steig Nielsen tilkendegav i samme debat også et ønske om at modernisere rigsfællesskabet, herunder med henblik på at opnå større udenrigspolitisk råderum. Han understreger dog, at Sambandsflokkurin ønsker at bevare rigsfællesskabet og alle de fordele og muligheder, som færinger opnår ved at være danske statsborgere, ligesom han ikke ønsker at reducere statens tilskud til Færøerne.

Lagmand Aksel V. Johannesen afviser også at reducere yderligere i statens tilskud end de 25 mio. kr. om året i fire år, som er beskrevet i koalitionsaftalen.

Tidligere minister og formand for Folketinget Bertel Haarder, har også bidraget til debatten, herunder i en artikel i Altinget den 4. april 2024, hvor han tilkendegiver, at Danmark offensivt bør tage diskussionen om en afløser for det eksisterende rigsfællesskab. Bertel Haarder nævner bl.a., at: *"Den danske grundlov er klart forældet, og vi kan slet ikke vente på, at den bliver ændret. Derfor må vi i Danmark allerede nu fjerne de sidste rester af den vane-kolonialistiske tænkning og adfærd, der gang på gang støder de andre rigsedele."* Og: *"Der er heller intet i vejen for, at de to små folk allerede nu bliver ligeværdige medlemmer af Nordisk Ministerråd på de områder, de har overtaget ifølge selvstyrelovene."*

Færøerne og WTO

Den politiske debat om Færøernes muligheder for selvstændigt medlemskab af internationale organisationer omfatter også færøsk medlemskab af WTO. Lagmand Aksel V. Johannesen har i et interview med færøsk radio den 11. april 2024 fremhævet, at færøsk medlemskab af WTO er en politisk prioritet, og at landsstyret vil gøre et nyt forsøg på at komme i mål med disse ambitioner. Der er ifølge lagmanden bred politisk enighed om ønsket. Lagmanden henviste i interviewet til statsministerens omtale i åbningstalen i Folketinget den 3. oktober 2023 af ligeværdigt samarbejde mellem de tre lande i rigsfællesskabet. Han fremhævede, at statsministeren har tilkendegivet, at hun rent politisk er åben over for at finde løsninger, da manglende dansk imødekommenhed kan skabe problemer i rigsfællesskabet, hvilket hun ikke ønsker. Uden at gå i detaljer, findes der ifølge lagmanden flere måder at løse de juridiske udfordringer på.

Lagmanden påpegede samtidig i interviewet, at sagen ikke bør betragtes rent ideologisk og dermed som et spørgsmål om løsrivelse fra eller samhørighed med Danmark. Endemålet med den drøftelse, som landsstyret skal have med Udlandsudvalget om WTO-sagen og andre tilsvarende sager inden for kortere tid, er ikke i sig selv at ændre ordningen i rigsfællesskabet. Javnaðarflokkurin ønsker derimod ændringer mhp. at få de handlemuligheder, som samfundet og erhvervslivet har behov for. Det er alle partier i Lagtinget enige om. Hvis debatten derimod kommer til at handle om løsrivelse fra eller samhørighed med Danmark, er partierne uenige, og så opnår Færøerne ingen resultater.

Lagmanden: Færøerne skal have en aktiv rolle i sikkerhedspolitikken

I sin tale til Nordisk Råds temasession sagde lagmand Aksel V. Johannesen bl.a., at Færøerne ønsker at bære en større del af ansvaret for den regionale sikkerhed. Han tilføjede, at en aktiv færøsk rolle i sikkerhedspolitik ikke kun er et spørgsmål om synlighed og symboler. Den strategiske placering i Nordatlanten gør Færøerne til en nøglespiller i forhold til at opretholde regional sikkerhed og fred. Lagmandens tale kan læses [HER](#).

Til KVF den 9. og 11. april 2024 uddyber lagmanden, at Færøerne skal deltage i NATO-topmøder, og at dette kan ske ved, at Færøerne får en plads sammen med Danmark. Færøerne skal endvidere fortsat støtte op om NATO, hvilket i dag bl.a. sker ved at facilitere militære øvelser i færøsk farvand og ved opsættelse af den kommende luftrumsradar.

Kunder hos Føroya Tele og Nema har nu adgang til 5G

Den 15. april 2024 fik kunder hos de to færøske teleselskaber, Føroya Tele og Nema, adgang til 5G internet. "Dette er en stor dag for Færøerne", udtaler Símun Skaalum, direktør i FT Samskifti. Arbejdet hos Føroya Tele med at skifte udstyr fra Huawei til Ericsson var færdigt omkring årsskiftet, og efterfølgende er Nema blevet knyttet til Føroya Teles sendeudstyr og master.